

PÄÄTÖS

Nro 466/2019

Dnro ESAVI/21166/2018

Annettu julkipanon jälkeen
3.12.2019

ASIAT

1. Maa-ainesten ottaminen Hiittenharjun, Santamaan ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden lähisuoja-alueelta sekä lupa suoja-aluemääräyksistä poikkeamiseen, Kokemäki.

2. Maa-ainesten ottaminen Hiittenharjun, Santamaan ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden suoja-alueelta, Kokemäki. Korkeimman hallinto-oikeuden palauttama asia.

HAKIJA

Risto ja Mirjam Ylisen perikunnat

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Risto ja Mirjam Ylisen perikunnat ovat 3.6.2015 Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa pyytäneet lupaa maa-ainesten ottamiseen kiinteistöltä Lautaviita (271-401-1-29) Hiittenharjun, Santamaan ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden lähisuoja-alueelta sekä lupaa suoja-aluemääräyksistä poikkeamiseen Kokemäen kaupungissa.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 5) kohta, 4 luvun 12 §:n 2 momentti ja 1 luvun 7 §:n 1 momentti

HANKETTA KOSKEVAT LUVAT, PÄÄTÖKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Vesilain mukainen päätös maa-ainesten ottamisesta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on päätöksellään 15.1.2016 nro 8/2016/2 hylännyt Risto ja Mirjam Ylisen kuolinpesien hakemuksen saada vesilain mukainen lupa maa-aineksen ottamiseen kiinteistöltä Lautaviita (271-401-1-29).

Vaasan hallinto-oikeus on 22.2.2018 päätöksellään nro 18/0034/2 hylännyt Risto ja Mirjam Ylisen kuolinpesien valituksen aluehallintoviraston päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus on 31.1.2019 päätöksellään nro 276 palauttanut asian aluehallintovirastolle käsiteltäväksi suoja-alueääräyksestä poikkeamista koskevana asiana ja vesilain mukaista maa-ainelupaa koskevana asiana.

Vedenottoluvat

Länsi-Suomen vesioikeus on 16.10.1981 päätöksellään nro 104/1981 B myöntänyt Harjavallan kaupungille luvan Harjavallan kaupungin Merstolan kylässä tilalla Pussi RN:o 2:127 olevan Hiittenharjun pohjavedenottamon käynnistämiseen sekä luvan ottaa Järilänvuoren ja Hiittenharjun ottamoista vettä enintään 3 000 m³ vuorokaudessa vuosikeskiarvona laskettuna.

Länsi-Suomen ympäristölupavirasto on 10.2.2006 päätöksellään nro 20/2006/4 myöntänyt Nakkilan kunnalle luvan pohjaveden ottamiseen Järilänvuoren pohjavesialueelle jo rakennetusta ja tilalle Mattila RN:o 2:30 rakennettavasta Santamaan pohjavedenottamosta. Pohjavettä saadaan ottaa enintään 2 900 m³/d kuukausikeskiarvona laskettuna.

Vesilain mukainen päätös suoja-alueesta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on 5.9.2014 päätöksellään nro 145/2014/2 muuttanut Länsi-Suomen vesioikeuden 19.8.1982 antamassa päätöksessä nro 10/1982 D Hiittenharjun ja Järilänvuoren pohjavedenottamoille määrättyä suoja-aluetta ja suoja-alueääräyksiä sekä määrännyt Santamaan vedenottamolle suoja-alueen Harjavallan ja Kokemäen kaupungeissa. Yhteinen suoja-alue käsittää vedenottamoalueet sekä lähi- ja kaukosuojavyöhykkeen.

Kaukosuoja-alueääräyksen 5) mukaan maa-ainesten ottaminen on kielletty pohjavedenpinnan alapuolelta lukuun ottamatta vanhan ottoalueen jälkihoitoon liittyvää ottoa ja suojelutoimenpiteitä. Alueella tulee maa-ainelain mukaan luvanvaraiseen maa-ainesten ottamiseen hakea myös vesilain mukainen aluehallintoviraston lupa. Jo avatulla maa-ainesten ottoalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava vähintään neljä metriä.

Suoja-alueääräyksen 19) mukaan lähisuojavyöhykkeellä olevalla alueella tulee maa-ainelain mukaan luvanvaraiseen maa-ainesten ottamiseen hakea myös vesilain mukainen aluehallintoviraston lupa. Maa-ainesten ottaminen on kielletty luonnontilaisilta alueilta paitsi silloin, kun se luiskien loiventamisen vuoksi on välttämätöntä. Jo avatulla ottoalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava vähintään kuusi metriä.

Suoja-alueen määräämistä koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Vaasan hallinto-oikeus on 25.10.2017 päätöksellään nro 17/0340/2 muuttanut lupamääräyksiä 5) ja 19) siten, että velvollisuus hakea maa-aineksen ottamiselle maa-ainesluvan lisäksi myös vesilain mukaista lupaa ei koske voimassa oleviin maa-aineslupiin perustuvaa, jo aloitettua maa-ainesten ottoa.

Korkein hallinto-oikeus on 31.1.2019 päätöksellään nro 275 pysyttänyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen.

Maa-ainesten ottamisluvat

Hakijoilla on ollut kiinteistölleen aiempi maa-ainesten ottamislupa, jonka voimassaolo on päättynyt 31.5.2015. Kiinteistön Lautaviita 271-401-1-29 keskiosissa on aikaisempien ottamislupien aikana kaivettu vähäisessä määrin maa-aineksia.

Ottamisalueen ympäristöstä on lisäksi otettu monin paikoin maa-aineksia.

Kaavoitustilanne

Ympäristöministeriön 30.11.2011 vahvistamassa Satakunnan maakunta-kaavassa suunniteltu ottamisalue sijoittuu pohjavesialueelle (pv), jonka suunnittelussa on otettava huomioon pohjaveden laadun ja muodostumisen turvaaminen. Vesihuollon kannalta tärkeät pohjavedenottamot on merkitty maakuntakaavaan merkinnällä et-v.

HANKKEEN SIJAINNINPAIKKA JA SEN YMPÄRISTÖ

Ottamisalue sijaitsee Kokemäen kaupungin (271) Aakulan (401) kylässä Voitoistentien itäpuolella lähellä Harjavallan kaupungin rajaa. Harjavallan kaupungin keskustaajamaan on matkaa noin 2,5 km. Valtatielle nro 2 on ottoalueelta matkaa noin yksi kilometri.

Ottamisalueella on ollut maa-ainesten ottamistoimintaa ja ympäristössä harjoitetaan voimakasta maa-ainesten ottamistoimintaa. Osa kiinteistöistä on metsätalousskäytössä. Ottamisalueen luonnontilainen ympäristö on havupuuvaltaista kangasmetsää. Ottamisalueen etäisyys lähimpään asuinrakennukseen on noin 1,5 km.

LUPAHAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Hankkeen tarkoitus ja yleiskuvaus

Tarkoituksena on ottaa maa-ainesta hankealueelta, jolla on pinta-alaa noin 2 ha. Alueelta otetaan soraa ja hiekkaa yhteensä noin 197 000 ktr-m³. Otettava materiaali on tarkoitettu käyttöä lähialueen rakennushankkeisiin. Maa-aineksia on tarkoitettu ottaa kymmenen vuoden kuluessa toiminnan aloittamisesta.

Alueelta on otettu hiekkaa jo 1980-luvulta lähtien. Nyt haettava lupa koskee toiminnan jatkamista: maa-aineksen otto aiemmin voimassa olleen luvan mukaisen ottoalueen sisällä, aluetta pienentäen.

Pohjavesialue ja pohjavedenottamoiden suoja-alueet

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee Järilänvuoren I luokan pohjavesialueella. Alueen kokonaispinta-ala on 24,03 km² ja muodostumisalueen pinta-ala on 15,67 km². Alueella on arvioitu muodostuvan pohjavettä noin 10 000 m³/d. Pohjaveden päävirtaussuunta on kohti luodetta. Alueen maaperä on karkeaa ja hyvin vettä johtavaa. Otettava materiaali on kuitenkin etupäässä hiekkaa ja hienoa hiekkaa, paikoin silttiä.

Pohjavesialueella sijaitsevat Harjavallan kaupungin Järilänvuoren ja Hiittenharjun pohjavedenottamot sekä Nakkilan kunnan Santamaan pohjavedenottamo. Vedenottamoille on määrätty suoja-alueet ja suoja-alueääräykset. Suunniteltu ottamisalue sijoittuu osin ottamoiden lähisuojavaovyöhykkeelle ja osin kaukosuojavaovyöhykkeelle. Etäisyys Järilänvuoren ja Santamaan vedenottamoista on lähimmillään 330 m. Ottamisalueen pinta-ala on noin 0,12 % Järilänvuoren pohjavesialueen muodostumisalueesta ja 1,3 % lähisuojavaovyöhykkeen pinta-alasta.

Lähin pohjaveden havaintoputki sijaitsee naapurikiinteistöllä Viherlehto (271-421-2-28). Pohjavedenpinta on ollut havaintoputkessa 18.4.2015 korkeudella +27,95 m. Ottamisalueen kaakkoispuolella olevalle kiinteistölle Väliputki (271-416-2-40) on tehty pohjavesikaivo, josta pohjaveden korkeusasemaksi on 14.11.2014 mitattu +27,10 m. Pohjaveden korkeus on pysynyt vakaana vuosien ajan ollen keskimäärin +27,05...+27,20 m. Vedenottamoiden seurannassa olevien pohjaveden tarkkailupisteistä mitatut pohjavedenkorkeudet ovat syksyllä 2018 olleet 60–80 cm alempana kuin syksyllä 2014.

Lounais-Suomen pohjavesien vesienhoidon tilatavoitteena on vesien hyvän tilan saavuttaminen ja hyvän tilan ylläpitäminen. Järilänvuoren pohjavesialueen tila on ensimmäisellä suunnittelukaudella luokiteltu huonoksi. Pohjavesialueen hyvä tila saavutetaan vuoteen 2027 mennessä.

Maa-aineksen ottamistoiminta

Ottamisalue

Suunnitelma-alueen pinta-ala on noin 2,0 ha. Alueen ympäristössä luonnon-tilainen maanpinta vaihtelee välillä +45...+50 m. Suunnittelualan alin pohjataso on tällä hetkellä noin korkeudella +35 m. Suunniteltu ottosyvyys on välillä 1–16 m, jolloin alin ottokorkeus on +34 m.

Suunnitelma-alueella ei nykytilassa ole maisemallista merkittävyyttä eikä se edusta kaunista maisemakuvaa eikä luonnon merkittäviä kauneusarvoja. Alueella ei ole erityisiä luonnonesiintymiä.

Ottamistoiminta

Suunnitelman mukaiselta alueelta otetaan noin 197 000 ktr-m³ maa-ainek- sia. Otettava aines on pääosin hiekkaa ja hienoa hiekkaa. Vuosittainen ot- tamismäärä vaihtelee toiminnan ja kysynnän mukaan välillä 0–25 000 m³. Suunnitelman mukainen ottaminen on tarkoitus toteuttaa kymmenen vuo- den kuluessa toiminnan aloittamisesta.

Alueen reunapenkereet ja luiskat tehdään suoraan lopulliseen muotoonsa kaltevuuteen 1:3. Ottaminen naapurikiinteistön rajalla sovitaan maanomis- tajan kanssa, jolloin kiinteistöjen väliin ei jää maa-ainesvallia.

Ottamistoiminta aloitetaan ottamisalueen pohjoisreunalta kohti länsi-luo- detta ja itä-kaakkoa sekä kohti eteläpuolella olevaa yksityistietä. Läjitys- ja varastoalueet sijoitetaan ottamistoiminnan aloitusalueelle, jossa maanpinta on jo nykyisellään melkein alimmalla ottamistasolla. Pohjavedenpinnan ylä- puolelle jätettävän suojakerroksen paksuus on yli kuusi metriä lähi- ja kau- kosuojavyöhykkeen alueilla.

Ottamistoiminnassa käytetään pyöräkuormaajaa, kaivinkoneita, mekaanista välppää sekä tarvittaessa hydraulisia seuloja.

Alueen jälkihoito

Jälkihoitotyöt tehdään alueella vaihteittain ottamisen etenemisen myötä. Avattuna pyritään pitämään vain tarvittava kaivualue ja jo toiminnasta pois- tuneet alueet jälkihoidetaan välittömästi ottamisen etenemisen myötä.

Toiminnan päätyttyä kokonaan alue siistitään. Koneet ja laitteet sekä roska- astiat poistetaan alueelta.

Ottamisalueen pohja muotoillaan vaihtelevaksi. Hyödyntämättömät suuret lohkat ja kivet käytetään pohjan koristeeksi elävöittämään aluetta. Ta- satun ja muotoillun alueen päälle levitetään aiemmin kuorittu pintamaa ta- saiseksi kasvualustaksi (n. 100–200 mm kerros). Jos pintamaita on vähän, voidaan pintamaista ja hiekasta sekoittaa noin 100–200 mm paksu kerros kasvualustaksi. Lopuksi alue metsitetään männyllä 2 500 kpl/ha ja 500 kpl/ha koivua, haapaa tai pihlajaa. Istutuksessa pyritään välttämään kaava- maisia ja suorja rivi-istutuksia. Tarvittaessa tehdään täydennysistutuksia ja kylvöjä.

Kiinteistötiedot

Risto ja Mirjam Ylisen perikunnat omistavat kiinteistön Lautaviita (271-401- 1-29).

Hankkeen vaikutukset

Ottamistoiminta lisää yleisesti jonkin verran ottamisalueen ja sen lähialueen pohjaveden pinnan vuodenaikaista korkeuden vaihtelua sekä pohjaveteen

liuenneiden suolojen määrää ja nostaa sähkönjohtavuutta. Lisäksi pH voi laskea. Suunniteltu ottamisalue käsittää noin 0,12 % osuuden pohjaveden varsinaisen muodostumisalueen pinta-alasta, joten vaikutus on paikallinen ja tuskin havaittava. Jälkihoidon jälkeen tilanne palautuu lähes luonnontilaa vastaavaksi.

Ottamistoiminta tulee muuttamaan lähialueen maisemaa siistivästi nykyisestä. Maisema avartuu jonkin verran. Maisemakuvaan tai kaukomaisemaan ottotoiminnalla ei tule jälkihoidon toteuttamisen jälkeen olemaan haitallista vaikutusta.

Ottamistoiminnan jälkeen alue soveltuu virkistykseen ja ulkoiluun, pääosa alueesta palautuu metsätaloukseen.

Toimenpiteet menetysten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi

Ottamistoiminnan aikana tarkkaillaan pohjaveden pintoja kolmen kuukauden välein ja otetaan vesinäytteet uudesta hakijan omistamalle kiinteistölle tai sen välittömään läheisyyteen asennettavasta pohjaveden havaintoputkesta. Havaintoputki tulee olemaan vesinäytteenottoon soveltuvaa materiaalia ja sen pohja ulotetaan vähintään viisi metriä pohjavedenpinnan alapuolelle.

Alueella ei varastoida polttoaineita, öljyä eikä siellä tehdä koneiden huolto- töitä. Mahdollista öljyvuttoa varten ottamisalueelle varataan imeytysturvetta. Tankkaus tapahtuu ottamisalueen itälaidalla kaukosuojavyöhykkeellä valvotusti tiivispohjaisella alustalla, josta öljy ei pääse imeytymään maaperään. Polttoneste siirretään paikalle vain tankkausta varten. Polttonestettä tuovassa autossa on mukana imeytysmattoja ja jauhetta mahdollisen polttonesteen läikkymisen varalta.

Pölyn leviämisen ehkäisemiseksi varastokasoja kastellaan tarvittaessa vedellä. Pohjaveden laatuun vaikuttavia suoloja ei käytetä.

Suoja-alueääräyksistä poikkeaminen

Risto ja Mirjam Ylisen perikunnat hakevat vesilain 4 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista lupaa poiketa kiinteistölle Lautaviita (271-401-1-29) määrätyistä vedenottamoiden suoja-alueääräyksistä.

Lähisuojavyöhykettä koskevan määräyksen 19) toinen kappale on seuraava. ”Maa-ainesten ottaminen on kielletty luonnontilaisilta alueilta paitsi silloin, kun se luiskien loiventamisen vuoksi on välttämätöntä. Jo avatulla ottoalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava vähintään 6 metriä.”

Hakemuksen mukaisesta toiminnasta ei voi aiheutua minkäänlaista riskiä suoja-alueääräysten kohteena olevalle pohjavesialueelle. Hakemuksen mukainen ottamisalue rajautuu pääosin jo aiemman päättyneen ottamisluvan avattuihin alueisiin, jolloin kysymys on suoja-alueääräyksen

perusteella juuri sellaisista vanhoista ottamisalueista, joilla ottamistoiminta on mahdollista 6 m:n suojakerrosvaatimusta noudattaen. Muu, eli sellainen osa hakemuksen mukaista aluetta, jota ei vielä vanhan luvan nojalla ole ottamistoimintaan avattu, sijoittuu suhteessa vedenottamoihin vanhojen ottamisalueiden taakse ja osin myös vedenottamoiden kaukosuojavyöhykkeelle.

Naapurikiinteistöille on annettu maa-ainesten ottamisluvat. Näillä alueilla oli ryhdytty ennen lupien myöntämistä ottamistoimintaa valmisteleviin toimiin tai maan pintakerroksen poistamiseen. Hankealueella kysymys on myös aiemmasta ottamisalueesta. Hakija on joutunut epätasa-arvoiseen asemaan naapurikiinteistöjen suhteen johtuen siitä, että hakija ei ole aiemman ottamisluvan voimassaoloaikana hyödyntänyt riittävän tehokkaasti ottamismahdollisuuksia eikä poistanut puita ja maan pintakerrosta ennen suoja-aluepäätöksen antamista.

Erityinen tekijä, joka puoltaa poikkeamisluvan myöntämistä on se, että naapurien ottamistoiminnan seurauksena maisemaan jäisi kapea, noin 65 m leveä, kaikkea muuta kuin maisemaltaan luonnonmukainen harjanne. Harjanteen luiskat olisivat niin jyrkät, ettei niissä voisi kasvaa mitään ja ne sortuisivat vähitellen naapurikiinteistöille vieden mukanaan hakijan kiinteistön puustoa. Alueen kokonaisuusmaisemoinnin kannalta olisi perusteltua, että hankekiinteistön harjanne voitaisiin tasata ja maisemoida lähes samaan tasoon kuin naapurikiinteistöjen maanpinta tulee olemaan.

ASIAN AIKAISEMPI KÄSITTELY

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto oli vesilain 11 luvun 7, 10 ja 11 §:ssä säädetyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Kokemäen kaupungissa varannut tilaisuuden muistutusten ja vaatimusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen alkuperäisen hakemuksen johdosta viimeistään 19.8.2015. Kuulutus oli erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille.

Aluehallintovirasto oli vesilain 11 luvun 6 §:n mukaisesti pyytänyt alkuperäisen hakemuksen johdosta lausunnon Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Kokemäen kaupungilta ja Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta.

LAUSUNNOT

- 1) **Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue** oli todennut, että tilan Lautaviita RN:o 1:29 keskiosissa on aiemmin kaivettu vähäisessä määrin maa-aineksia. Nykyään kaivualue on jo pääosin metsittyä. Hakemuksen mukaisen alueen pohjoispuolisella tilalla on havaintoputki, jossa pohjavedenpinta on huhtikuussa 2015 ollut tasolla +27,95 m. Ottaminen

ulotetaan syvimmillään tasolle +33 m, jolloin pohjavedenpinnan päälle jää reilun viiden metrin suojakerros. Hakemuksessa ei ole mainintaa käytetystä korkeusjärjestelmästä.

Ottamisalue sijoittuu Järilänvuoren vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavedenottamoiden sekä Nakkilan kunnan Santamaan ottamon lähisuojavaöhykkeelle (suoja-aluepäätös ESAVI/131/04.09/2013). Vedenottamot sijaitsevat ottamisalueesta noin 280–720 metrin päässä.

Järilänvuoren pohjavesialueen keskiosat muodostuvat hyvin vettä johtavasta kivisestä sorasta ja hiekasta. Pohjaveden päävirtaussuunta on harjun suuntaisesti kaakosta luoteeseen. Järilänvuoren pohjavesialueella on laajaa maa-ainesten ottamistoimintaa ja alueella on yksi Suomen suurimmista maa-ainestenoton keskittymistä. Soranottoalueiden tila ja ympäristöriskit - hankkeessa vuonna 2008 (SOKKA-hanke) alueelta kartoitettiin 42 maa-ainesten ottoaluetta, käytöstä poistuneet mukaan lukien, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 152 ha.

Soranoton on tutkimusten perusteella todettu lisäävän pohjaveden laadun ja pinnankorkeuden vaihteluja. Pohjaveden likaantumiseriski on maa-ainestenottoalueilla suurempi kuin luonnontilaisilla alueilla. Pohjaveden likaantumiseriskyyks lisääntyy, kun suojaava pintamaakerros poistetaan, suojakerrospaksuudet ohenevat ja ottamisalueiden osuus pohjaveden muodostumisalueen pinta-alasta kasvaa.

Ympäristöministeriön oppaassa (Maa-ainesten kestävä käyttö, Ympäristöhallinnon ohjeita 1/2009) on asetettu maa-ainesten ottamisalueiden sijoittumista koskevaksi tavoitteeksi, ettei vedenottamoiden lähisuojavaöhykkeillä olisi lainkaan maa-ainesten ottamisalueita tai jälkihoitamattomia ottamisalueita. Olemassa olevilla ottamisalueilla suojakerroksen pohjaveteen tulee lähisuojavaöhykkeillä olla vähintään kuusi metriä.

Maa-ainesten ottamista suunnitellaan usean kunnan vedenhankinnan kannalta tärkeällä Järilänvuoren pohjavesialueella ja kolmen vedenottamon lähisuojavaöhykkeellä.

Vedenottamoiden suojavaöhykkeiden tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan ottamoiden vedenotto sekä pohjaveden laadun säilyminen hyvänä rajoittamalla pilaantumiseriskin aiheuttavien toimintojen sijoittumista alueelle ennalta. Luonnontilaisilla alueilla pohjaveden laatuun vaikuttavat sekä kasvillisuus että maannoskerros, jotka maa-ainesten ottamisalueilla puuttuvat. Suojaavan kasvillisuuden ja maannoskerroksen puuttuessa haitallisten aineiden kulkeutuminen pohjaveteen nopeutuu ja suojaustoiimiin on vähemmän aikaa. Maannoskerros sitoo tehokkaasti ilmakehästä kulkeutuvia haitallisia aineita kuten raskasmetalleja.

Maaperä suunnitellulla ottamisalueella on karkeaa ja hyvin vettä läpäisevää, jolloin mahdolliset haitta-aineet pääsevät huuhtoutumaan nopeasti pohjaveteen. Kaivun seurauksena pohjavedenpinnan päällä olevat

suojakerrospaksuudet ohenevat. Kaivun lisäksi pohjaveden likaantumisen riskiä ottamistoiminnan yhteydessä aiheuttavat käytettävät maansiirtokoneet, seulontalaitokset ja öljysäiliöt.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on katsonut, että hakemuksen mukainen maa-ainesten ottaminen vedenottamoiden lähisuojavaoähykkeellä aiheuttaa riskin ottamoiden vedenotolle ja pohjaveden laadulle. Tilan Lautaviita RN:o 1:29 alueella ottamistoiminta on aiemmin ollut vähäistä. Vanha kaivualue on hyvin maisemoitunut, eikä alue nykyisellään aiheuta riskiä pohjavedelle. Vedenottamoiden lähisuojavaoähykkeille ei tule perustaa uusia ottamisalueita, eikä jo maisemoituneita ottamisalueita tule avata uudelle kaivulle.

- 2) Kokemäen kaupungin ympäristölautakunta** oli todennut, että osalla hakemusalueita on ollut maa-ainesten ottamislupa, joka on päättynyt 31.5.2015. Ottamistoimintaa vanhan luvan puitteissa on ollut vähäisessä määrin alueen keskiosassa. Muutoin kiinteistön alue on enimmäkseen luonnontilaista. Vesilain mukaista lupaa haetaan nyt isommalle alueelle, johon myös vanha ottamisalue sisältyy. Vanha ottamisalue maisemoitetaan uuden ottamisen yhteydessä. Alue rajoittuu sekä pohjois- että etelä sivultaan ottamisalueisiin, joilla ottaminen on ulotettu lähelle tilan 271-401-1-29 Lautaviita rajoja.

Ottamisalue on tärkeällä pohjavesialueella, jolla sijaitsevat Santamaan, Hiittenharjun ja Järilänvuoren vedenottamot. Etelä-Suomen aluehallintovirasto on vedenottajien hakemuksesta antanut vesilain mukaisen päätöksen vedenottamoiden suoja-alueista ja suoja-alueääräyksistä 5.9.2014. Lupahakemuksen mukainen alue on lähes kokonaan päätöksen mukaisella vedenottamon lähisuojavaoähykkeellä ja pieneltä osalta kaukosuojavaoähykkeellä.

Kaukosuojavaoähykemääräyksen 5 ja lähisuojavaoähykemääräyksen 19 mukaan alueella tapahtuvaan maa-ainestain mukaan luvanvaraiseen maa-ainesten ottamiseen tulee hakea myös vesilain mukainen aluehallintoviraston lupa.

Maa-ainesten ottaminen on kielletty luonnontilaisilta alueilta paitsi silloin, kun se luiskien loiventamisen vuoksi on välttämätöntä. Jo avatulla ottamisalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava vähintään kuusi metriä.

Lähimpään, Järilänvuoren vedenottamoon, on lyhin etäisyys noin 260 metriä ja Santamaan vedenottamoon noin 350 metriä.

Ympäristölautakunta on katsonut, että Risto ja Mirja Ylisen perikunnan omistamalle kiinteistölle, 271-401-1-29 Lautaviita, voidaan myöntää vesilain mukainen lupa. Osalla hakemuksen mukaista aluetta on ollut maa-ainestain mukainen maa-ainesten ottamislupa, jonka mukaisesti aluetta on valmisteltu ottamistoimintaan. Toiminnan jatkuessa alue tullaan maa-

ainesten ottamisluvan lupaehtojen mukaisesti maisemoimaan. Hakemuksen mukainen alue muodostaa kapean harjanteen siihen rajoittuvien ottamisalueiden välille.

Ympäristölautakunta on esittänyt suojavyöhykemääräykseen 19 viitaten, että Voitoistentien puoleiselle luonnontilaiselle alueelle, noin 120 metriä tien keskilinjasta lukien, ei vesilain mukaista lupaa myönnetä. Ottamisalueen pohjataso ylimmän havaitun pohjavesipinnan väliin tulee jäädä vähintään kuuden metrin koskematon maakerros.

Ottamisen edetessä maisemointia tulee tehdä vaiheittain siten, että pohjavettä suojaava humus- ja kasvillisuuskerros saadaan muodostettua mahdollisimman nopeasti.

Lautakunta on katsonut, että vesilain mukaisen luvan lupaehtoilla ja maa-ainelain mukaisen maa-ainesten ottamisluvan lupaehtoilla toimintaa voidaan ohjata niin, ettei maa-ainesten ottamisesta aiheudu maaperän tai pohjaveden pilaantumista tai vedenottamoiden käyttömahdollisuuden vaarantumista.

MUISTUTUKSET JA MIELIPITEET

Hakemuksen johdosta ei oltu tehty muistutuksia tai esitetty mielipiteitä.

HAKIJAN SELITYS JA HAKEMUKSEN MUUTOS

Hakija oli antanut selityksen lausuntojen johdosta. Lausunnoissa ei ole esitetty mitään sellaisia seikkoja, jotka antaisivat aiheutta hakemuksen hylkäämiseen. Hakija on valmis jäljempänä tarkemmin esitettävien tavoin hyväksymään ne Kokemäen kaupungin ympäristölautakunnan esittämät muutokset/rajoitukset maa-ainesten ottamiseen, jotka poikkeavat hakemuksesta.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pitänyt virheellisesti hakemuksen kohteena olevaa aluetta uutena ottamisalueena, jonka sijaitessa vedenottamon lähisuojavyöhykkeellä ottamistoimintaa ei tulisi ollenkaan sallia. Lähisuojavyöhykkeen määrittämisestä koskeva ESAVI:n päätös 5.9.2014 ei ole lainvoimainen, joten hakemuksen hylkäämistä ei voida perustaa siihen. Kyse ei ole uudesta ottamisalueesta, vaan jo aiemmin käytössä olleesta, mutta jo jonkin aikaa käytöstä poissa olleesta alueesta. Sillä seikalla, että aiemman ottamistoiminnan jälkeen alueelle on kasvanut kasvillisuutta ja nuorta metsää, ei voida perustella väitettä siitä, että kyseessä olisi täysin uusi ottamisalue.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on korostanut YM:n oppaaseen viitaten, että vanhoillakin alueilla tulisi noudattaa kuuden metrin suoja-kerrosta ottamisalueen pohjan ja pohjaveden pinnan välissä. Tämäkin vaatimus perustuu siihen, että ottamisalue sijoittuisi lainvoimaisesti määrätylle vedenottamon suojavyöhykkeelle.

Myös Kokemäen ympäristölautakunta on esittänyt, että ottamisessa noudatettaisiin kuuden metrin suojakerrosta, joten hakija on valmis tähän vaatimukseen suostumaan siitä huolimatta, ettei alueen sisällyttäminen lähisuojavyöhykkeeseen perustukaan vielä lainvoimaiseen päätökseen.

Päinvastoin kuin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Kokemäen ympäristölautakunta on puoltanut vesilain mukaisen luvan myöntämistä ottamishankkeelle. Lautakunta tosin on esittänyt edellä mainitun kuuden metrin suojakerroksen lisäksi, että osa hakemuksen kohteena olevaa aluetta rajattaisiin ottamistoiminnan ulkopuolelle. Noin 120 metrin levyinen alue mitattuna Voitoistentien keskilinjasta lukien karttapiirroksen mukaisesti jätetään ottamisluvan ulkopuolelle. Karttapiirrosta voidaan pitää hakijan muutettuna esityksenä ottamisalueesta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston tulee lausunnoissa esitetyistä näkökohdista huolimatta myöntää vesilain mukainen lupa maa-ainesten ottamiseen. Hakemusta on muutettu siten, että pohjaveden pinnan päälle on esitetty määrättäväksi kuuden metrin koskematon maakerros. Lisäksi hakemusta on muokattu selityksen liitteenä olevan karttapiirroksen mukaisesti siten, että osa alkuperäisen hakemuksen mukaista ottamisaluetta on rajattu luvan ulkopuolelle. Otettavan maa-aineksen kokonaismäärään tämä on vaikuttanut siten, että hakemuksen mukainen ottamismäärä on pienentynyt 53 000 kiinkuutiometriä.

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN LAUSUNTO

Hakijan selitykseen viitaten Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus oli huomauttanut, että Santamaan, Hiittenharjun ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden suoja-aluepäätöksen määräyksiä on vesilain 4 luvun 11 §:n 3 momentin ja 12 §:n 2 momentin nojalla noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Santamaan, Hiittenharjun ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden suoja-aluepäätöksen lähisuoja-vyöhykemääräyksissä maa-ainesten ottaminen on kielletty luonnontilaisilta alueilta, paitsi silloin kun se on luiskien loiventamisen kannalta välttämätöntä. Hakemuksen mukainen maa-ainesten ottaminen uuden rajauksen mukaisesti on mahdollista, mikäli ylimmän tutkitun luonnollisen pohjaveden pinnan yläpuolelle jätetään kuuden metrin suojakerros.

Lupaharkinnassa tulee lisäksi huomioida ainakin seuraavaa:

- Hakemuksen asiakirjoja on täydennettävä uuden rajauksen mukaisella leikkauspiirroksella ja uutta rajausta vastaavalla kartalla tulevasta lopputilanteesta.
- Ottamisen yhteydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että toiminnasta ei aiheudu haittaa ottamoiden vedenotolle ja polttoaineiden ja muiden pilaantumisen vaaraa aiheuttavien aineiden pääsy maaperään ja pohjaveteen estetään.
- Toiminnan vaikutuksia alueen pohjavesiolosuhteisiin on seurattava säännöllisesti. Pohjavedenpinnan korkeutta tulee seurata alueelle

sijoitettavasta havaintoputkesta neljä kertaa vuodessa ja pohjaveden laatua kerran vuodessa. Vedestä tulee analysoida lämpötila, haju, maku, sameus, väri, pH, happi, KMnO_4 -luku, hiilidioksidi, sähkönjohtavuus, rauta, mangaani, sulfaatti, typpiyhdisteet, kloridi, kovuus, alkaliniteetti, polttoainehiilivedyt, mineraaliöljyt sekä koliformiset- ja E. coli-bakteerit. Tarkkailutulokset tulee toimittaa vuosittain helmikuun loppuun mennessä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Kokemäen kunnan valvontaviranomaiselle.

- Ottamisalueen jälkihoitoa tulee toteuttaa vaiheittain ottamisen edistymisen mukaan, jotta alueelle saadaan muodostettua pohjavettä suojaava aluskasvillisuus ja maannoskerros mahdollisimman nopeasti.
- Öljysäiliöiden sijoittamisessa ja koneiden sekä laitteiden tankkauksissa on noudatettava Santamaan, Hiittenharjun ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden suoja-aluepäätöksen määräyksiä.
- Koneiden ja laitteiden säilytyspaikat on suojattava asianmukaisesti siten, että polttoaineiden ja muiden ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien aineiden ja toiminnanaikaisten hulevesien pääsy maaperään ja pohjaveteen estetään.

HAKIJAN SELITYKSEN TÄYDENNYS

Hakija oli 31.12.2015 täydentänyt hakemustaan ja selitystään Varsinais-Suomen ELY-keskuksen uuden 17.11.2015 päivätyn lausunnon johdosta.

Hakija oli toimittanut suunnitelmakartan ja uuden rajauksen mukaisen leikkauspiirroksen sekä jälkitilannekartan. Kulku alueelle tapahtuu tilan Viherlehto 2:28 kautta. Kulkuoikeudesta tehty 14.3.1983 päivätty sopimus on suunnitelmakansiossa. Näin ottamistoiminnan kuljetuksista ei aiheudu haittaa ottamoiden vedenotolle. Alueella ei myöskään säilytetä eikä varastoida poltto- ja muita pohjavettä pilaavia aineita.

Pohjavesiolosuhteita seurataan säännöllisesti 4 kertaa vuodessa alueelle sijoitettavasta havaintoputkesta ja pohjaveden laatua tutkitaan kerran vuodessa otettavasta näytteestä. Vedestä analysoidaan lämpötila, haju, maku, sameus, väri, pH, happi, KMnO_4 -luku, hiilidioksidi, sähkönjohtavuus, rauta, mangaani, sulfaatti, typpiyhdisteet, kloridi, kovuus, alkaliniteetti, polttoainehiilivedyt, mineraaliöljyt sekä koliformiset ja E.coli -bakteerit. Tarkkailutulokset toimitetaan vuosittain helmikuun loppuun mennessä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueelle ja Kokemäen kaupungin valvontaviranomaisille.

Ottamisalueen jälkihoito toteutetaan vaiheittain ottamisen edistymisen mukaan. Öljysäiliöitä ei sijoiteta eikä koneiden tankkauksia suoriteta alueella, vaan tankkaukset suoritetaan huoltoasemilla tms. pohjavesialueen ulkopuolella. Koneita ja laitteita, joissa on pohjavettä mahdollisesti pilaavia nesteitä,

ei säilytetä alueella, vaan ne kuljetetaan ja varastoidaan alueen ulkopuolella työpäivän päätyttyä.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON PÄÄTÖS

Aluehallintovirasto oli 15.1.2016 päätöksellään nro 8/2016/2 hylännyt hakemuksen.

Aluehallintoviraston hylkäävä päätös oli perustunut siihen, että kiinteistön alue on keskiosaa lukuun ottamatta luonnontilaista. Vanha ottamisaluekin oli jo hyvin maisemoitunut. Alue ei nykyisellään aiheuta riskiä pohjavedelle. Vedenottamoiden lähisuoja-alueille ei tule perustaa uusia ottamisalueita eikä jo maisemoituneita ottamisalueita tule avata uudelleen.

VAASAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Vaasan hallinto-oikeus oli 22.2.2018 päätöksellään nro 18/0034/2 hylännyt Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksestä tehdyn valituksen.

Hallinto-oikeuden hylkäävä päätös oli perustunut siihen, että aluetta oli pidettävä luonnontilaisena alueena. Hakija ei ollut hakenut vesilain 4 luvun 12 §:n 2 momentin mukaista poikkeusta suoja-alueääräyksistä. Tällainen poikkeus myönnetään sanotun lainkohdan mukaan hakemuksesta. Hallinto-oikeus on hylännyt valituksen ottamatta kantaa luvan ja poikkeuksen myöntämisen edellytyksiin. Hakija on voinut päätöksen estämättä panna vireille aluehallintovirastossa hakemuksen poikkeuksen myöntämiseksi suoja-alueääräyksistä sekä uuden hakemuksen vesilain mukaiseksi luvaksi.

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Korkein hallinto-oikeus on 31.1.2019 päätöksellään nro 276 kumonnut Vaasan hallinto-oikeuden ja Etelä-Suomen aluehallintovirastojen päätökset ja palauttanut asian aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueelle uudelleen käsiteltäväksi.

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään katsonut, että ottamisalue on pääosin luonnontilainen. Täten haettuun maa-ainesten ottamiseen tarvitaan poikkeus suoja-alueääräyksestä 19). Aluehallintoviraston olisi tullut lupahakemusta ratkaistessaan ensin arvioida, voidaanko asiassa myöntää poikkeus suoja-alueääräyksestä. Hallinto-oikeuden ei vastaavasti olisi tullut antaa merkitystä sille, ettei luvan hakija ollut erikseen ilmoittanut hakevansa poikkeusta suoja-alueääräyksistä. Korkein hallinto-oikeus ei ole ensi asteena ottanut kantaa poikkeuksen myöntämisedellytyksiin, vaan palauttanut asian aluehallintovirastolle käsiteltäväksi suoja-alueääräyksestä poikkeamista koskevana asiana ja vesilain mukaista maa-ainelupaa koskevana asiana.

ASIAN UUSI KÄSITTELY KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖKSEN JÄLKEEN

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 7, 10 ja 11 §:ssä säädetyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Kokemäen kaupungissa sekä Harjavallan kaupungissa varannut tilaisuuden muistutusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen hakemuksen johdosta viimeistään 3.6.2019. Kuulutus on erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille.

Kuulutus ja hakemusasiakirjat on julkaistu osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu.

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 6 §:n mukaisesti pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Kokemäen ja Harjavallan kaupungeilta sekä Kokemäen ja Harjavallan kaupunkien ympäristönsuojeluviranomaisilta.

LAUSUNNOT

- 1) **Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue** on todennut, että se viittaa asiasta aiemmin Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 17.11.2015 antamaansa lausuntoon sekä Vaasan hallinto-oikeudelle 1.4.2016 antamaansa vastineeseen. Lupahakemuksessa ei ole tuotu esille sellaisia uusia seikkoja, joiden johdosta asiasta olisi tarve lausua muuta.
- 2) **Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen** on todennut, että Risto ja Mirjam Ylisen perikuntien omistamalle kiinteistölle, 271-401-1-29 Lautaviita, voidaan myöntää vesilain mukainen lupa maa-ainesten ottamiseen Hiittenharjun, Santamaan ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden lähisuoja-alueelta sekä lupa suoja-alueääräyksistä poikkeamiseen aluehallintovirastossa käsiteltävänä olevan lupahakemuksen mukaisesti. Kiinteistön maa-ainesten ottaminen ohjataan vesilain mukaisen luvan ja maa-aineslain mukaisen luvan lupamääräyksillä siten, ettei maa-aineksen ottaminen ympäristölautakunnan näkemyksen mukaan aiheuta maaperän tai pohjaveden pilaantumista tai vedenottamoiden käyttömahdollisuuden vaarantumista.

MUISTUTUKSET JA MIELIPITEET

Hakemuksen johdosta ei ole tehty muistutuksia tai esitetty mielipiteitä.

HAKIJAN SELITYS

Hakija on selityksessään todennut, että ELY-keskus ja Kokemäen kaupungin ympäristölautakunta ovat lausunnoissaan yksiselitteisesti puoltaneet

hakemuksen hyväksymistä. Näin ollen hakija katsoo, ettei lausunnoista ole tarpeen lausua enemmälti.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Ratkaisu

Aluehallintovirasto hylkää hakemuksen.

Perustelut

Hakemus

Hakemus koskee sekä maa-ainesten ottamista pohjavesialueelta että lupaa poiketa pohjavedenottamoiden suoja-aluepäätöksen suoja-aluemääräyksistä. Alueelta on tarkoitettu ottaa maa-aineksia 197 000 ktr-m³. Alueen ympäristössä luonnontilainen maanpinta vaihtelee välillä +45...+50 m. Hankealueen alin pohjataso on tällä hetkellä noin korkeudella +35 m. Suunniteltu ottamissyvyys on välillä 1–16 m, jolloin alin ottamiskorkeus on +34 m. Pohjavedenpinta on ollut 18.4.2015 korkeudella +27,95 m.

Seuraavassa on ensin arvioitu luvan myöntämisen edellytykset maa-ainesten ottamisen osalta ja sen jälkeen edellytykset poiketa suoja-aluepäätöksen suoja-aluemääräyksistä.

Maa-ainesten ottaminen

Pohjavesialue

Suunniteltu maa-ainesten ottamisalue sijaitsee Järilänvuoren vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella, jonka koko on noin 24,03 km² ja muodostumisalueen pinta-ala on 15,67 km². Pohjavesialueen antoisuudeksi on arvioitu 10 000 m³/d.

Pohjaveden virtaussuunta on alueella kaakosta luoteeseen. Hankealueella pohjaveden pinta on korkeammalla kuin vedenottamoilla.

Vedenotto

Länsi-Suomen vesioikeuden 16.10.1981 antaman päätöksen nro 104/1981 B perusteella Järilänvuoren ja Hiittenharjun vedenottamoilla on lupa ottaa pohjavettä 3 000 m³/d vuosikeskiarvona laskettuna ja Länsi-Suomen ympäristölupaviraston 10.2.2006 antaman päätöksen nro 20/2006/4 perusteella Santamaan vedenottamolla on lupa ottaa pohjavettä 2 900 m³/d kuukausikeskiarvona laskettuna.

Hiittenharjun, Järilänvuoren ja Santamaan pohjavedenottamot ovat merkittäviä Harjavallan kaupungille ja Nakkilan kunnalle ja niillä on myös maakunnallista merkittävyyttä. Ottamisalueen etäisyys on Järilänvuoren vedenottamoon noin 380 m ja Santamaan vedenottamoon noin 350 m.

Suoja-alue

Suunniteltu maa-ainesten ottamisalue sijoittuu Harjavallan kaupungin Järilänvuoren ja Hiittenharjun vedenottamoiden sekä Nakkilan kunnan Santamaan ottamon suoja-alueelle, jonka Etelä-Suomen aluehallintovirasto on päätöksellään nro 145/2014/2 määrännyt. Vaasan hallinto-oikeus on päätöksellään nro 17/0340/2 muuttanut suoja-alueen lupamääräyksiä. Korkein hallinto-oikeus on päätöksellään nro 275/2019 pysyttänyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen.

Kaavoitus

Ympäristöministeriön 30.11.2011 vahvistamassa Satakunnan maakunta-kaavassa suunniteltu ottamisalue sijoittuu pohjavesialueelle (pv), jonka suunnittelussa on otettava huomioon pohjaveden laadun ja muodostumisen turvaaminen. Vesihuollon kannalta tärkeät pohjavedenottamot on merkitty maakuntakaavaan merkinnällä et-v.

Vesienhoitosuunnitelma

Järilänvuoren vedenhankinnan kannalta tärkeä pohjavesialue on vesienhoidossa arvioitu riskialueeksi ja alueen kemiallinen tila on huono. Toimenpiteeksi maa-ainesten ottamiseen on esitetty maa-ainesten ottamisalueiden yleissuunnitelman laatimista. Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelmassa vuosiksi 2016–2021 maa-ainesten ottamisen osalta toiminnan päämääränä on nykyisen ja aiemman toiminnan aiheuttamien riskien ja haittojen vähentäminen. Perustoimenpiteillä seurataan ja estetään maanottamisen mahdollisia haitallisia pohjavesivaikutuksia.

Vaikutukset

Maaperä ottamisalueella on karkeaa ja hyvin vettä läpäisevää, jolloin mahdolliset haitta-aineet pääsevät nopeasti huuhtoutumaan pohjaveteen. Hake muksen mukainen maa-ainesten ottaminen voi aiheuttaa riskin pohjaveden laadulle sekä vedenottamosta otettavan veden laadulle.

Maan pintakerroksella on keskeinen merkitys pohjaveden laadun turvaamisessa. Luonnontilaisen pintakerroksen ja kasvillisuuden poistaminen lisäävät pohjaveden likaantumiseriskiä, ainepitoisuuksia ja pohjaveden pinnan korkeuden vaihteluita sekä aiheuttavat maaperän eroosiota. Suojakerrospaksuuksien pieneneminen lisää pohjaveden likaantumis- ja muuttumisvaaraa. Soranottoon liittyy pohjaveden laadun heikentymisen riski. Pohjavedelle aiheutuvia riskejä ei ole mahdollista poissulkea määräämällä alimmaksi ottamiskorkeudeksi hakijan esittämä korkeus +34 m, siten että alin ottamiskorkeus on vähintään 6 metriä pohjavedenpinnan yläpuolella.

Ympäristöhallinnon oppaassa ”Maa-ainesten kestävä käyttö” tavoitetilaksi on suositeltu, että vedenottamoiden lähisuojavyöhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita. Opas ei ole oikeudellisesti sitova, mutta oppaan arviot maa-ainesten ottamisesta

aiheutuvista haitoista ja ottamisen edellytyksistä pohjavesialueilla voidaan kuitenkin ottaa huomioon päätösharkinnassa. Lähisuojavyyöhykkeelle suunniteltu hakemuksen mukainen maa-ainesten ottaminen on vastoin edellä esitettyjä tavoitteita. Alueelle jo myönnettyt maa-ainesten ottamisluvat lisäävät pohjavesialueelle aiheutuvaa riskiä.

Aluehallintovirasto toteaa, että osalla hakemusaluetta on ollut maa-ainesten ottamislupa, joka on päättynyt 31.5.2015. Ottamistoimintaa on vanhan luvan nojalla ollut vähäisessä määrin alueen keskiosassa. Muutoin kiinteistö on luonnontilaista. Alue ei nykyisellään aiheuta riskiä pohjavedelle.

Hankealue sijaitsee pääosin vedenottamoiden lähisuojavyyöhykkeellä, jossa luonnontilaisilta alueilta ei lähtökohtaisesti saa ottaa maa-aineksia muutoin kuin ottamisalueen kunnostustarkoituksessa. Hankkeessa ei ole kyse ottamisalueen kunnostuksesta, eikä hakemuksen mukainen huomattava maa-aineksen ottaminen ole alueella välttämätöntä luiskien loiventamiseksi.

Intressivertailu

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan kyseessä ei ole vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu haitaton hanke.

Hankkeesta saatavasta hyödystä ei ole esitetty rahamääräistä arviota, mutta noin 197 000 ktr-m³:n maa-aineksen ottamisesta ja sen myynnistä saatavaa taloudellista hyötyä on pidettävä merkittävänä. Tässä tapauksessa hankkeesta saatavat hyödyt koituisivat ainoastaan yksityiselle edulle eli luvan hakijalle. Hankkeesta saatavaa yksityistä hyötyä on vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan verrattava hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille koituviiin menetyksiin. Hankkeesta pohjaveden laadulle aiheutuvaa vaaraa pohjaveden muodostumisalueella ja pohjavedenottamoiden lähisuojavyyöhykkeellä on vesilain mukaisessa intressivertailussa haittoja arvioitaessa pidettävä huomattavana haittana. Vesilain 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Maa-ainesten ottaminen on Järilänvuoren pohjavesialueella riskitekijä ja ottamishanke vaikeuttaa vesienhoitosuunnitelmassa esitettyä pohjavesialueen riskien ja haittojen vähentämistä. Maa-ainesten ottamistoiminta lähisuojavyyöhykkeellä vaarantaisi vesienhoitosuunnitelman tilatavoitteiden saavuttamisen.

Yllä esitetyn perusteella aluehallintovirasto katsoo, että hanke voi muuttaa pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos voi huonontaa pohjaveden käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä, eikä hankkeesta saatavaa hyötyä voida pitää huomattavana yleiselle edulle koituviiin menetyksiin verrattuna. Näin ollen yleiseltä kannalta arvioituna hankkeesta yksityisille eduille saatava hyöty ei ole huomattava verrattuna siitä yleiselle edulle koituviiin menetyksiin.

Lisäksi hanke voi aiheuttaa ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaisen pohjaveden pilaamiskiellon vastaisia seurauksia.

Ottaen lisäksi huomioon varovaisuusperiaate vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja luvan myöntämisen edellytyksiä ei ole.

Suoja-alueääräyksestä poikkeaminen

Suunniteltu maa-ainesten ottamisalue sijoittuu Harjavallan kaupungin Järilänvuoren ja Hiittenharjun vedenottamoiden sekä Nakkilan kunnan Santamaan ottamon lainvoiman saaneelle suoja-alueelle. Vedenottamoiden suojavaöhykkeiden tarkoituksena on turvata pohjavedenottamoista otettavan veden laadun säilyminen hyvänä. Hakemuksen mukainen alue on lähes kokonaan edellä mainitun päätöksen mukaisella vedenottamoiden lähisuoja-vaöhykkeellä ja pieneltä osin kaukosuoja-vaöhykkeellä. Ottamisalueen etäisyys on Järilänvuoren vedenottamoon noin 380 m ja Santamaan vedenottamoon noin 350 m.

Kaukosuoja-vaöhykemääräyksen 5) ja lähisuoja-vaöhykemääräyksen 19) mukaan alueella tapahtuvaan maa-ainestain mukaan luvanvaraiseen maa-ainesten ottamiseen tulee hakea myös vesilain mukainen aluehallintoviraston lupa. Tämä ei koske voimassa oleviin maa-ainestain lupiin perustuvaa, jo aloitettua maa-ainesten ottoa. Maa-ainesten ottaminen on kielletty lähisuoja-vaöhykkeellä luonnontilaisilta alueilta paitsi silloin, kun se luiskien loiventamisen vuoksi on välttämätöntä. Jo avatulla ottoalueella maakerroksen paksuus ylimmän tutkitun luonnollisen pohjavedenpinnan yläpuolella on oltava vähintään 6 m.

Aluehallintovirasto on hylännyt lupahakemuksen maa-ainesten ottamiseksi Hiittenharjun, Santamaan ja Järilänvuoren pohjavedenottamoiden lähisuoja-alueelta, koska luvan myöntämisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Suoja-alueääräyksestä poikkeamista koskevaa lupaharkintaa ei ole ollut tarpeen tehdä, koska poikkeamista edellyttävälle haetulle maa-ainesten ottamiselle ei ole myönnetty lupaa.

Sovelletut säännökset

Vesilain (587/2011) 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5, 6 ja 7 §, 4 luvun 12 § ja 11 luvun 21 §
Ympäristönsuojelulain (527/2014) 17 §

Lausuntoihin vastaaminen

Aluehallintovirasto ottaa **Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueen ja Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen** lausunnot huomioon ratkaisusta ja perusteluista ilmenevällä tavalla.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 870 euroa.

Korkein hallinto-oikeus on palauttanut asian aluehallintoviraston käsiteltäväksi vuonna 2019, jolloin käsittelymaksu määräytyy aluehallintovirastojen maksuista vuosille 2019 ja 2020 annetun valtioneuvoston asetuksen (1244/2018) ja sen liitteenä olevan maksutaulukon mukaisesti. Maksutaulukon mukaan muuta maa-aineksen ottamista koskevan hakemuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 5 490 euroa.

Mainitun asetuksen 4 §:n 3 momentin mukaan muutoksenhaun johdosta tuomioistuimen uudelleen käsiteltäväksi palauttaman asian käsittelymaksusta vähennetään, mitä samassa asiassa aikaisemmin annetusta päätöksestä on peritty. Koska aluehallintoviraston päätöksestä nro 8/2016/2 on jo peritty käsittelymaksua 4 620 euroa, käsittelymaksu on 870 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös sähköisesti

Risto ja Mirjam Ylisen perikunnat
Kokemäen kaupunki
Harjavallan kaupunki
Kokemäen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Harjavallan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Suomen ympäristökeskus

Ilmoitus päätöksestä

Listan dpoESAVI-21166-2018 mukaan.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja internetissä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Kokemäen ja Harjavallan kaupunkien virallisilla ilmoitustauluilla.

Päätös julkaistaan aluehallintoviraston internetsivuilla osoitteessa www.avi.fi/lupa-tietopalvelu.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite Valitusosoitus

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Merja Antikainen. Asian on esitellyt ympäristöylitarkastaja Janita Peltonen.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **2.1.2020**.

Valitusoikeus Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faxilla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, faxina tai sähköpostilla. Sähköisesti (faxina tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot

käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa
puhelin:	029 56 42780
faksi:	029 56 42760
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.

Tämä asiakirja ESAVI/21166/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/21166/2018 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Antikainen Merja 28.11.2019 09:27

Esittelijä Peltonen Janita 28.11.2019 09:15